Ч. 170 ... 8. Львів, середа 3. серпня 1927. Оплата поштова сплачена готівкою. Рік XLV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Через „цвинтарища" до цілі.

Львів, 2. серпня 1927.

Чоловий публіцист табору санації В. Стпічинський написав у „Глосі Правди" обширну статтю про „цминтарище творчої сили" у Польщі. Велике „цминтарище" творчих сил у Польщі спричинили, на його думку, диктатура бюрократії та політичних партій, що панували в Польщі неподільно до памятних днів травневого перевороту у Варшаві.

По перевороті з того „цминтарища" почали нібито на ново родитися і віджнвати, на думку Стпічинського, творчі сили польського народу. Нові керманичі польського державного життя почали нищити нібито „партійництво". На ділі-ж почали вони боротьбу зі своїми політичними противниками, почали працювати над їх компромітацією та ослабленням, але одночасно приступили до творення нових уже своїх і собі відданих політичних груп, які мали їх підтримати в державній політиці і в боротьбі з політичними противниками.

Чи направду викресали „санатори" з „цминтарища" творчої сили щось нового творчого і здорового? Приходиться ствердити, що ні. Коли що створили так хіба те, що побільшили фалянгу істнуючих уже політичних польських партій свіжими новотворами. Самозрозуміло, що це не було їх завданням. А хід подій та бистро пливучі хвилі життя доказали, що й не могло ним бути. Бо коли партійне розпорошення та партійно-конкуренційні бої спричинили „цминтарище" творчих сил перед травневим переворотом, то по ньому нові партії мусіли те „цминтарище" лише збільшити.

Треба було виходу, треба було ради на ту страшну „евелюцію", що через партійне засліплення вела всю Польщу до влучно підміченого Стронським вияловіння польської політичної думки, до здеревіння духа. Треба було направду придумати нові засоби, щоби з „цминтарища" викликати живого духа, живе діло і живу творчу силу. Не вдіяв того табор „санації". Та бралися за те й інші. Брався за те Дмовський твоpенням „Обозу Велькей Польскі", але й він до нічого не дійшов.

Сильний нині апаратом влади і фізичної спроможности на вияв своєї сили табор „санації" спромігся лише на деякі тактичні вчинки, які малиб підготовити ґрунт для чогось нового, але річ в тім, що як з дотеперішніх заходів виходить, нічого нового ні путнього з того не вийде. Він узявся за дуже дешевий засіб розкладу своїх зорґанізованих ворогів із нутра. Зіграного табору народової демократії йому розложити не вдалося. Вдалося до деякої міри приєднати для себе частину польських правих консервативних чинників і тих патріотів, що робили себе кандидатами на „санаційних" бюрократів. Ці останні й створили відомий „Звйонзек направи Ржечипосполітей", який ні ідеєю, ні програмою, ні нагромадженим інтелектом не представляє фактично не тільки нічого обновлюючого, але й ніякої сили. На ньому будувати і реалізувати невідомі, а то й таємничі пляни нинішним керманичам державного корабля дуже важко.

І тому то мабуть „санатори" звернули пильну увагу на т. зв. хлопський політичний фронт, тоб-то на „хлопські" політичні партії, щоби з них щось для себе викресати. Найвпливовішими між ними і найпопулярнішими є без сумніву „Пяст", „Визволене" і наймолодше з них „Стронніцтво Хлопске". Це ті польські селянські партії, які найблище духово та ідейно стоялиб до теперішніх „санаторів", якби не деякі з їх провідників. Найбезпечнішим був і є Вітос. На нього звернули заінтересовані найбільше уваги. Почалася плянова та інтензивна робота над тим, щоби „Пяста" ослабити з нутра, щоби його розбити, а вже на його „цминтарищі" створити щось нове і до того таке, що на ньому можнаб було опертися, щось таке, що потягнулоб і при найближчих соймових виборах менше політично вироблені маси за „санаторами".

„Стверджується катеґорично — рішила в одній зі своїх резолюцій Начальна Рада „Звйонзку Направи Ржечипосполітей" — що дотеперішне розбиття політичного життя в селі не оправдане суттєвими оглядами і не зрозуміле для широких мас населення, а тому то переводження виборів до нових парляментарних установ при теперішніх партійно-політичних відносинах булоб у дальшому ході чинником дезорієнтації села і не дозволило би на використання людовими масами належного їм впливу на хід державних справ у побажаному для держави напрямі".

Ось звідси то і пішла акція заводити „цминтарища" в „Пясті", звідси то пішло те, що частина познанської та поморської пястівської орґанізації зірвала з Вітосом і заявила свій акцес до табору санації, звідси то накінець пішло й те, що „аполітичний" „Звйонзек Польскіх Орґанізацій і Кулек Рольнічих" заініціював вступні переговори „Пяста", „Визволеня" і „Стронніцтва Хлопского" в справі створення одного політичного фронту, а в ще кращому випадку злуки усіх названих партій в одну.

Отже „санатори" заініціювали без сумніву великої ваги річ. Чи вона увінчається якимнебудь успіхом важко передбачити. Та один наслідок тих заходів уже видний. Це „цминтарища" у тих партіях! Очевидно, що коли теперішні партійні лідери на злуку не підуть, тоді заінтересовані чинники будуть творити ще один новотвір у роді відомого, але хлопського „Звйонзку Направи Ржечипосполітей". Таким чином польське „цминтарище" у політичному розумінні замісць зменшитися, побільшилось би у порівнанні з тим, що було перед травневим переворотом. Та це для нас не важне.

Для нас важніше те, що ті „консолідаційні" змагання хлопських партій, аранжовані „санаторами", найдуть сильний відгомін і на наших землях. А до „консолідації" будуть „санатори" використовувати також усяких наших слабодухів, ну і відданих собі беззастережно хлібоїдів. Тому нам пора вже тепер призадуматись над нашою власною консолідацією, особливож над консолідацією наших національних сил села, щоби в свому часі можна було гідно протиставитися усяким зазіханям польських т. зв. хлопських партій на голоси нашого селянства та знищити раз на все всяку продажну хлібоїдщину.

Пасивний торговельний білянс.

Значіння торговельного білянсу у Польщі. — Жмінка чисел. — Причини дефіциту і способи протиділання: голоси Вл. Грабского, Г. Тенбаума, Б. Ржепецького, Ф. Цвайґа. — Голос проти митних барєр. — Офіціяльний оптимізм: пресова конференція у м-ра торгу. — Асекурація валюти: стабілізаційна позичка.

(Від нашого кореспондента.)

II.

Варшава, 29. липня 1927.

Г. Тененбаум („Пшеґл. Ґоспод." ч. 11.вст. стаття „Огляд ситуації") уважає факт дефіциту у торговлі з закордоном в останніх кількох місяцях явищем — природним, яке можна було передбачити. Надвишки з активного білянсу попередніх місяців пішли частинно на покриття старих зобовязань із часів кріза, частинно на доповнення резерв Банку Польського, а решта на підсилення внутрішнього господарського життя. Отож оживлення цього останнього мусить у висліді потягти за собою більший імпорт краму зза кордону. Запізно виявлена недостача збіжжа безумовно вплинула на приспішення відємного сальда, але факт, що це відємне сальдо мало відбилося на запасах девіз Банку Польського свідчить про те, що частину збіжжа привезено на кредит а частину покрито з укритих у народньому господарстві резерв валют і девіз. Всеж, автор рекомендує Банкові Польському й на далі дуже обережну політику. Призадумуючись над можливостями заробітку на торгівлі Г. Т. вказує м. і. на бавовну, яку Польща закупила по дуже низьких цінах та яка проте у звязку зі стихійними катастрофами в Америці, піде напевне вгору. Навпослідок, автор указує на потребу прийти до висновку, який сам накидається, а саме: про потребу негайної *вальоризації мит*.

До того-ж висновку доходить у довгій, пребагатій статистичним матеріялом статті п. н. „Характеристика торговельного білянсу" *Борис Ржепецький* („Пшеґл. Ґоспод." ч. 11., ст. 437—442), з тією ріжницею, що його виводи схиляються радше до песимізму чим до віри в корисний дальший уклад торговельної ситуації. Він заявляє просто, що „передбачування на будуче далеко не є корисні для польського торговельного білянсу. Будучий урожай заповідається цілком невтішно, експорт збіжжа буде либонь мінімальний. Треба згори змагати до злагідження евент. апровізаційного дефіциту." — Дальше автор вказує на небезпеку зросту рільничих цін і цін гуртових, і впливу цього явища на дальший зріст імпорту. Тому вважає пекучою потребою пристосувати *митну охорону* до нових обставин, висловлюючися за те рішуче проти дотеперішньої системи *регламентації* краму як засобу в боротьбі за активізацію торговельного білянсу. Поза управильненням проблєми митної охорони автор не бачить ніякого іншого корисного способу, що вплинув би на оздоровлення імпорту.

Актуальній справі митної охорони присвячує окрему надзвичайно цікаву статтю *д-р Ферд. Цвайґ* („Пшемисл і Гандель" з 23. п. м. „Вальоризація мит"; Ф. Ц. — один із найчільніших сучасних польських економістів, автор праці, нагородженої І. нагородою на конкурсі „Банку Госп. Краєвого"). На початку своїх виводів про митну охорону в Польщі Ф. Ц. заперечує уповні, наче би тільки що покінчена Економ. конференція у Женеві, яка виступила проти високих охоронних мит, мала в цім напрямку якийнебудь *практичний* успіх. Навпаки. Учасники конференції у дусі ще більше зміцнилися у пересвідченні, що високі мита є добрим інтересом з погляду народнього (державного) господарства, а поза тим тільки з погляду господарства світового, як цілости. З такої тези слідував висновок, що осередком господарської політики держава повинно бути змагання обнизити мита свого сусіда а підвищити власні! І автор доказує прикладами вже з післяконференційної митної політики Франції, Австрії та Німеччини, що всюди йде не до скасування митних кордонів а до їх зміцнення. Тут указує й на Польщу, де промислові кола живо пропаґують підвишку привозових мит під гаслом їх вальоризації. А проте Ф. Цвайґ є рішучо проти вальоризації мит, якщо поруч з нею мала би остати й надалі нинішня реґляментаційна система. „Вальоризація мит із збереженням дотеперішньої реґляментації імпорту була би цілковитим знищенням нашої закордонної торгівлі." Статистичними даними й арґументами подібними до арґументів Б. Ржепецького, доказує безвартність ба шкідливість реґляментаційної системи. Поручає постепенно ліквідувати ті обмеження для імпорту, які не осягнули цілі. „Тому однак, що скасування реґляментації імпорту дало би без сумніву деяке збільшення імпорту, на яке ми в нинішній час не можемо дозволити собі, то мабуть таки правильним буде перевести частинну підвишку мит, себто частинно звальоризувати їх у поодиноких тарифових відділах, аби скомпенсувати наслідки ліквідації контиґентової політики." Отже вальоризація мит могла би прийти єдино як вальоризація частинна і виключно при одночасному скасуванні реґляментації імпорту."

Ще інший погляд на справу митної охорони в звязку з грізним зростом імпорту зза кордону, находимо у *„Варшавянці"*, у статті п. н. „Про торговельний білянс" (з 21. п. м.), яка безумовно відбиває настрої польських *велико-поміщицьких* кол. Передусім автор неґує поважний характер торгов. дефіциту спеціяльно трьох останніх місяців, цілком — на його погляд — оправданого перед нівком. Дальше боронить систему нагального експорту збіжжа в осени, ... дарма, що в наслідку цеї треба спроваджувати найблищою весною по багато ... збіжжа із закордону по ... цінах. Це, мовляв, не є „ідеальна" система, але по суті це ніщо інше, як затягування короткотермінових високо процентованих позичок

чок. Щодо загального (абсолютного) зросту імпорту, то протидіяти його небезпечним наслідкам можна або шляхом митних розпорядків, які загальмували би імпорт, або збільшенням видатности праці при варстатах продукції і збільшенням експорту. Автор аналізує обі ці методи, їхні „про" і „контра", при чому наводить багато більше аргументів „проти" штучних митних кордонів, між „за" ними. Головні ті негативні аргументи це: 1) привичаювання рідної продукції до оранжерійних умовин і відвичаювання її від конкуренції з закордоном; 2) погані соціяльні наслідки малої краєвої продукції, зведеної до норм самовистарчальности; 3) репресалія держав, болюче зачеплених неперелазними, хоча би частинними митними кордонами, а в наслідку ізоляція торговельна, що легко довести може до ізоляції політичної. З сього боку відстоює методу *як найліберальнішої* торговельної політики, при одночаснім збільшенні *енергії праці*. Не звужувати варстати, а розбудовувати їх, не лякаючися марева імпорту. „Гроші (*scil.* на розбудову) на світі є і їх можна дістати. Можуть отримати капітал поодинокі громади і підприємства, коли докажуть, що вміють працювати. На жаль вони воліють, щоби про гроші для них турбувалась держава, бо власна держава є дуже вигідним вірителем". „Кредит означає довіря, а довіря може повстати тільки на фундаментах тривких, які створює певна й сильна господарська думка". На цій рецепті автор вриває, не подаючи конкретних проектів збільшення „видатности праці" і „доказання, що вміється працювати". Не трудно догадатися, що поруч із порадами шукання нових ринків збуту на зовні, а внутрі — збільшення продукції шляхом її раціоналізації та розбудови (на що чейже потрібні великі капітали *згори*, а не щойно *після* добуття неіснуючого нині за кордоном до польського промислу довіря, виринуть тут старі реакційні закиди проти соціяльних прав робітництва, — за обниженням платні і збільшенням годин праці!...

— Ми навмисне навели вгорі кілька голосів на цю саму тему, кожний дуже поважний та корисний — іншиий, на доказ великої *розбіжности* поглядів на ту саму гостро актуальну проблему. Який-же погляд самого уряду? Довідалися ми про нього на пресовій конференції, скликаній 27. п. м. у міністерстві промислу й торговлі. Міністер інж. Квятковський виголосив трьохгодинний реферат. Очевидно, що з заподаної ним маси слів і чисел зафіксувати можна лише враження і з трудом схоплені головні думки. Отже враження таке, що міністер (чи пак цілий уряд) надзвичайний оптиміст. Дефіцит торгов. білянсу пояснює „господарською революцією", яку переходить Польща, відбудовуючи у приспішеному темпі свої господ. варстати, покращуючи й збільшуючи свою продукцію. Тому кожний засіб, що бє по імпорті, бє теж відбудовуючий себе промисл і рільництво. Щодо фатальних позицій збіжжа, міністер заповідає зміну торгов. політики, в першій мірі створенням збіжевих резерв. Кажучи про методи гальмування надмірного імпорту, міністер Квятковський ділить весь імпорт на 3 категорії (а не, як Вл. Грабський на 2), а то: крам необхідний, бажаний і зайвий. Перші дві категорії творять 93 відсотки всього імпорту, решта лише 7 відс., але й на крам з отих 7-ми відсотків імпорту (люксусові предмети, як шовки, люксусові овочі, вина і. т.і.), не можна накладати пут, бо заінтересовані держави грозять рестрикціями супроти експорту з Польщі. Конкретно міністер заповів *збереження надалі реґляментаційної системи* й затримання *контингенту* на поодинокі товари, з тим, що в міру зросту польського експорту, реґляментаційні пута будуть вільнішати. З уваги на жнива заборона імпорту збіжжа сама по собі зайва. Міністер ставиться з великою *нехіттю* до проектів вальоризації митної тарифи. Зате уряд працює над устійненням основ під цілком нову, кращу, митну тарифу.

Нічого казати, що прилюдна дискусія над рефератом п. Квятковського буде безумовно дуже жива й не обійдеться без признань як і гострої критики, але вона ще вперуді. Покищо, на цьому місці, у звязку з заторкненою темою треба згадати про свого рода асекурацію, забезпеку валюти, яку уряд переводить саме у страху перед дальшими можливостями дальшого пасивного торговельного білянсу (на вступі цих наших уваг указано на найтісніший звязок цих двох царин господ. життя у Польщі.) Такою забезпекою є саме недавно підписана американська позичка у висоті 15-ти міліонів долярів. Ціль цієї позички — виключно стабілізація валюти. Позичкова сума залишається у закордонних банках як ґарантія тривкости золотого, на той випадок, коли пасивний торговельний (у Польщі тотожний з платничим) білянс надшарпає резерви Банку Польського. Таким робом польський промисл, ані державні ні комунальні підприємства, з цієї позички не побачать ані сотика. Тому теж питання інвестиційної (т. зв. „великої") позички стоїть усе ще руба. — а як бачимо хоч би з короткого й надзвичайно поверхового повищого нарису, без припливу чужинецьких капіталів петля на всьому господарському житті Польщі затискається щораз тісніше і щораз небезпечніше, і то з ріжних боків. Але це вже окрема сама для себе величезна тема і запускатись у неї на цьому місці — довело би нас задалеко.

І. Кедрин.

З побуту на Радянській Україні.

XII.

З останніх днів побуту в Харкові. — Будівельний рух.

Конференція кінчиться. Просять нас в гостину Мих. Вас. Левицький, колишній радянський посол у Відні і акад. Дмитро Багалій, що не раз і не двічі заходив на пленум конференції та прислухувався нарадам.

В дуже скромнім приміщенні Мих. Вас. Левицького вітає нас його дружина, галичанка, з дому Кравцівна, обильною перекускою. Говоримо про Буковину. Д-р Сімович, що по десяти літах від часів війни заглянув до Чернівців і був наражений на брутальність тамошньої влади, оповідає про Буковину в минулім та сучасности, а в його голосі дрожить велике зворушення.

Те, що придбано на Буковині, на полі національного і культурного розвитку, завдяки успішній, величній праці Степана Смаль-Стоцького, Мик. Василька, Пігуляка, Маковея, Поповича, та цілого ряду інших діячів, сьогодні в руїні.

Понищено ґімназії та школи. На місце української, викладової мови введено румунську. Селяни перестали посилати своїх дітей до ґімназії, бо нащо має учитися дитина „циганської мови". Так фільософує тамошній мужик, та силою цієї свідомости, яку здобув перед десятком літ не дає себе винародовити.

Серед розмови в домі Мих. Вас. Левицького обіцяв д-р Сімович говорити про Буковину в Києві. Його доповідь в комісії Західної України під проводом акад. Грушевського відбулася в дійсності дня 15. червня при великій скількости слухачів і серед нечуваного зацікавлення. Я був тоді в Галичині, одначе свідок доповіди д-р Свєнціцький оповідає, що д-р Сімович виголосив її у такім зворушенні, болю, мало-що не серез сліз, що слухачам відсвіжилися з памяти угніт і поневірка за царських часів, протягом майже цілого XIX. віку. Прелеґента витали і дякували йому за доповідь овацийно.

Культурну країну віддали воєнні переможці на поталу циганській нації. І про те, всі українці, повинні тямити!

В домі акад. Багалія обідаємо. Гостинний господар і його замужна донька дбають про акад. Кримського, мене, д-ра Свєнціцького і Мик. Левченка, як про своїх рідних. Сидимо в садку біля хати шановного академика та гуторимо на правописні і наукові теми. Акад. Багалій радіє, що серед революційних переживань не затратилася його розлога бібліотека, дійсна скарбниця з історії і літератури. Не зважаючи на те, що акад. Багалій почав сімдесятий рік життя, з його лиця і думок бє молодість. В його честь вийде в 1927 році ряд збірників. Побажатиб, щоби Ювилят працював ще довгі літа у кріпкому здоровлі!

Прощаємось з Ювилятом, бо сьогодні (3-го VI.) останнє засідання конференції.

Не можу поминути обставини, що польський консуль в Харкові, Константин Зaремба-Скшинський запросив мене до себе на сніданння в дні 2. травня. Це молодий 36-літній мущина, родом з України. Говорить гарно українською мовою. Минулого року, на святі революції, промовив він в імени польскої держави українською мовою. Цей факт викликав у радянських колах гарне враження, а польський уряд подякував свойому консулеві за високотактовний виступ.

В гарнім будинку консуляту при вул. Раковського, серед значного комфорту в обстанові, засіли ми в трійку з консулем та його секретарем, п. Лефлером, позаначиком з смачних перекусок, в які багаті українська земля і море. Головним предметом розмови польська література. Від мене довідується консуль, що в Одесі приготовлюється фільма з повісти Жеромського: *„Przedwiośnie"* Політичні питання вимінаємо. Розмова йде живо і я не стямився, що перебув в гостині поверх двох годин.

В часі, коли ми відбували право-

Д-р Андрій Ластовецький.

Хвиляста теорія світла.

(Докінчення.)

На цім місці згадаю, в який спосіб теорія світляних квантів Пляика-Айнштайна та „модерна" атомістична теорія (**Нільс Бор**, Копенгага, 1913) пояснюють емісію і абсорпцію світла: **Електрони** (елементарні кванти електричности) кружляють довкола **ядра** атому не по довільних, а лише по точно, теорією квантів визначених, **покватованих,** дорогах. Як довго електрони поруплаються по цих дорогах, так довго вони не висилають світла. Це відбувається лиш тоді, коли електрони перескакують з одної поквантованої дороги на другу. Енергія, що при цім скоці стає свобідною, йде у простір, як проміювання. Ця енергія визначена законами квантів і експериментально обчислена. Абсорпція відбувається наслідком перескакування в протилежнім напрямі. Пояснення цих складних процесів було із становища хвилястої теорії неможливе. Отже обі теорії, електромагнетна хвиляста теорія світла і теорія світляних квантів Пляика-Айнштайна є суперниками. Ні одна з них не має першенства, тому, що кожна з них вміє пояснити лиш частину процесів.

Перед більш як чотирома роками (1923) відкрив американський фізик Артур **Комптон***) явище, яке можна пояснити тільки із становища теорії квантів. Винахід цей став новим експериментальним доказом цієї теорії.

На чому основане явище Комптона? — Коли сонячне світло паде на білу стіну, вона видається нам освітленою, вона висилає світло в усіх напрямах простору, себ-то вона **розсіває** падаюче на неї світло на всі боки. Колиб на стіну падало світло лиш одного коліру нпр. червоне, то вона, оглядана з усіх боків, видалась би нам червоною, себ-то колір розсіяного світла згоджується з коліром падаючого (на стіну) світла. А тому, що колір дефініюємо у фізиці при помочі довжини хвилі згадана обставина каже нішо інше, як те, що падаюче світло має ту саму довжину хвилі, що й розсіяне. Електромагнетична хвиляста теорія пояснює це явище так: У матерії (тут: матеріял стіни) знаходяться елементарні електричні наряди, що мають змогу тремтіти, а саме т. зв. електрони, які наслідком періодично наступаючого „подразнення" світлом теж починають тремтіти і в цей спосіб емітують світло. А що тремтіння електронів матерії йде в ритмі „дразнячої" хвилі, кількість горбів (хвилі!), що виходять в одній секунді із електронів, рівняється кількости горбів, що в одній секунді падуть на матерію.

*) *Phys. Rev. 21, 483; Phil. Mag. 45 897.*

Падаючи на матерію, рентґенівські проміні, що ріжняться від світляних лиш далеко меншою довжиною хвилі, теж розсіваються у всіх напрямах. Досі приймали фізики, що і у сфері цих короткохвилястих промінів є важні ті самі закони, що і при довгохвилястих, в оптичній царині, себ-то, що електромагнетна хвиляста теорія і тут панує всевладно. Тимчасом Комптон доказав для рентґенівських промінів провізоричним експериментом, що довжина хвилі розсіяного світла не є та сама, що довжина хвилі первісного світла, себ-то світла, падаючого на розсіваюче середовище. Приклавши це до звичайних світляних промінів значило би, що, коли на стіну паде синє світло, ми бачимо її червоною. Майже рівночасно (1923), одначе незалежно від експериментів Комптона, подав відомий цюріхський фізик **Дебай***) теорію цього явища, теорію, якої рахункові вислідн покриваються з досвідами Комптона. Ця теорія завдячує свій успіх лиш прикладенню теорії квантів Пляика і, маючи експериментальний грунт, є тривкою піддержкою для нової теорії світла.

*) *Physikal. Zeitschr. 24, 161*

У Німеччині перевели цілу низку проб для доказаня явища Комптона. Фізикальні інститути університетів у Бонн і Мюнхені, фізикально-технічне Державне Заведення в Берліні і інститут фізикальних основ медицини в Франкфурті над Майном має спеціяльні апарати, які дають змогу в короткім пропорціонально часі перевести точний обєктивний доказ тверджень Дебая. А саме поміри, зроблені у згаданих інститутах, показали, що довжина хвилі росте з побільшенням кута, що його розсіяний промінь замикає з первісним падаючим проміннєм. А проте побільшення довжини хвилі означає зменшення енерґії. Тимчасом закон збереження енерґії каже, що „знищена" енергія мусить в якійнебудь постаті знов появитись. І дійсно ця енергія виринає як кінетична енерґія таким робом, що частина енерґії квантів первісних промінів зуживається на „удари" для електронів розсіваючого тіла. Отже електрони розсіваючої матерії одержують кінетичну енерґію. Поміри доказали далі, що чим коротші були первісні рентґенівські проміні, тим більше енерґії перейшло в кінетичну енергію електронів (матерії), тим менше в енергію проміювання (розсіяних промінів). З погляду теорії квантів цей процес треба уявити собі так, що первісний квант енергії (квант світла, пада-

писку конференцію, прийшов привитатися з нами, галичанами, гром. Матвій Яворський. Він тепер на тримісячній відпустці, бо кінчить писати перший том твору „Революція на Україні". Почав від найдавніших часів, а закінчив його виступами Драгоманова. Двайцять аркушів друку вже вискладано. Другий том обійме новіші часи.

В часі конференції бачили ми ще багато інших галицьких українців, які тут працюють. Випитували про знайомих і рідню. На загал, вони із своєї праці та положення вдоволені.

Цілий ранок дня 4-го червня був я в українськім держ. видавництві, де мав доручених чимало орудок надних, галицьких письменників, які друкують тут свої твори. Закупив я дещо книжок і в годині третій був на спільному обіді київ та одеситів в готелі „Асторія".

Складаю візити урядовим чиновникам, ком. Скрипникові, Приходькові і Ряпові. Іду попращатися в польському консуляті, дякую за незвичайну ввічливість трьом секретарям Наркомосу, Дутлову, Ерстенюкові і Балановi. Якби не останні два, що телефонічно зарезервували для мене місце у вагоні, я мусів би чекати день, або два на поворот, бо тепер рух по залізницях сильніший і у вагонах, що їдуть з Москви, залишається небагато вільних місць.

Переїжджу візником Харків та можу ствердити, що тут іде великий будівельний рух. Як мене інформують, з міліярдового кредиту, признаного на будівлі по усіх радянських республиках, поверх пів міліярда дістає Харків. Столиця радянської влади потребує найбільше приміщення, бо населення, в порівнанні з передвоєнним, зросло удвоє. Сьогодні числить Харків поверх чотириста тисяч мешканців. Ще в цьому році пічнеться величезна будівля, призначена для приміщення усіх державних властей, порозкиданих тепер по цілім Харкові.

В годині шестій я вже на двірці. В останне бачуся тут з Грицем Коссаком, з молодим Онишкевичем, сином посла о. Степана, з його молоденькою дружиною з роду Сінґалевичів і з урядником банку Север. Лаврівським. Велять поздоровити рідню. Від пані Онишкевичевої дістаю письмо для п. Федорцевої, що саме тоді прибула до Київа, щоби взяти участь у драматичних виступах „Березіля".

З ударом години семої поїзд відходить у напрямі у Київ. Прощаюся зі знайомими, гляджу ще довший час з вікна та приглядаюся панорамі Харкова. Бачив я вперше Харків у 1903 році по святі відслонення в Полтаві памятника Котляревського. Приїхав я тоді відвідати мою сестру з роду Качалів, видану за інж. Тресіном. Харків був тоді наскрізь російським містом. Українське слово чув тоді тільки в домі Христі Алчевської і в проф. Сумцова. Сьогодні почуєш всюди українську мову, бо тут столиця української, радянської влади. Часи змінаються.

Зелені в Харкові багато та не достає тут ріки, такої гарної та величної, як наш Дніпро в столиці української Академії Наук, у нашім чудовім Київі.

(Кінець буде.) **Кирило Студинський.**

З кузні польських „учених".

Краківські професори університету в ролі заїлих шовіністів.

Пишуть нам:

Професор нової історії краківського університету Ваплав Собеський видав три томи історії Польщі п. з. „*Dzieje Polski*" (Варшава). Написана вона легко, патріотично, але з великою ненавистю до всього, що непольське. Вибираємо дещо з III. тому (*Dzieje Polski — Dzieje ostainich dwu pokoleń*, Варшава 1925), що відноситься до нас.

І так: „*Naród holendrów choc nie wielki liczbą, waży czasem więcej niż w elomiljonowy „ukraiński*" (стор. 54). Прусаки від 1900 р. почали „*z szczególnem umiłowaniem holubić i pielęgnowac nazwę „Ukrainy*". *W konsulacie niemieckim we Lwowie było tajne biuro „Ostmarkvereinu", które subsydjowało gazetę ukraińską „Diło*" (стор. 103). Дальше довідуємося, що Підляше і Холмщина — то чисто польські землі, куди спроваджені в часі війни зі Східної Галичини агітатори списували населення й закладали українські школи, а „*lud ich wypędzał i polskie szkoły utrzymywał*", хоч прусаки за це накладали на села контрибуцію (стор. 183). — В Берестю при заключуванню мира (9. II. 1918) „*ową Ukrainę" przedstawiał eksfeldwebel austrjacki Sewrjuk!*" (стор. 186). — В листопаді 1918 р. українцям у Львові помагали німці, а у львівських боях „*nawet dzieci rusinów zaciągały się do polskich grup*"; по українськім виході зі Львова 23. XI. 1918 українські „дезертири" грабували жидівські склепи, а „*wśród 1500 aresztowanych rabusiów 60 proc. przypadł na ludzi wyznania grecko katolickiego*" (стор. 207).

Це є тільки найголовніші „мудрощі" польського „вченого", бо виписувати все — на те требаб написати цілу книжку. А треба знати, що проф. В. Собєський був (і є) членом комісії для „*ruskiego*" університету в Кракові. Гарний член — нічого й казати!

Другий польський „учений" з Кракова, Владислав Смоленський, написав „*Historję Polski dla szkoły powszechnej*". Перед нами II. видання. Смоленський каже, що „*pod względem ilościowym Polacy zajmują wśród narodów europejskich miejsce — szóste, wyprzedzeni są przez Rosjan, Niemców, Anglików, Francuzów i Włochów*", а „*ziemie polskie obejmują około miljona km². Z północy granicza z morzem Baltyckiem, z południa z Karpatami i z morzem Czarnem, na wschodzie sięgają po Dniepr i Dźwinę, na zachodzie opierają się o góry Sudeckie i rzekę Odrę*" (ст. 8).

Третій польський „учений" і професор краківського університету, славіст К. Нітш, написав „науково-фільольоґічну" розвідку про нашу національну назву. Про це були вже основні статті д. М. Вовкуния в „Ділі". Згадатиб тільки, що проф. Нітш — куратор „Української Студентської Громади" в Кракові.

Такі світочі польської науки виховують і немале число нашої молоді, що студіює тепер у Кракові. Можна собі уявити, як такі педагоги ставляться до української молоді, коли в друкованих творах, до того призначених для широкого загалу, висказують такі „високонаукові" погляди про наш нарід і наші еманципаційні змагання, що до живого ображують кожного члена української нації. Сумно за польську науку, ще сумніше за краківську „*Alm-y Mater*", що славилася ще донедавна обєктивністю і справедливістю до всіх, а тепер дійшла до ролі якої-небудь „кресової вшехніци".

Виборчі висліди.

РОГАТИН.

В однім з попередніх чисел „Діла" поміщено вислід громадських виборів у Рогатині. Вибрано, як відомо, 16 українців (4 в 4-ім колі і 12 у 3-ім колі), 16 поляків і 16 жидів. Вибори відбувалися на основі компромісу, заключеного комітетами: українським, польським і жидівським з тою постановою, що посадником (бурмістром) має бути вибраний поляк, а його заступником українець. Та ось сталася хріа. Поляки з жидами порозумілися і підчас виборів старшини міста поставлено кандидатами на бурмістра: поляка, на його заступника жида. Ось так жиди зломили слово, щоб тільки догодити польським шовіністам. Але дивне диво, що шіснацять українських радних, між якими є правники і священики, голосувало як один муж на ту польсько-жидівську кандидатуру! Невже не стало сміливости поставити — хоч би в останній хвилі — своїх кандидатів на бурмістра й заступника, та на своїх голосувати, щоб бодай тим заманіфестувати, що Рогатин українське місто?

Н. Н.

Скликання нової сойм. сесії.

Варшава, 1. серпня 1927.

Дня 2. серпня відбудуться наради посольських клюбів над справою скликання нової надзвичайної сесії сойму і сенату. Марш. Ратай запросив лише представників польських клюбів. Кажуть, що обі палати будуть скликані на 5. або 6. вересня.

Іменування й пересунення.

Варшава, 1. серпня 1927.

Тернопільським воєводою має стати краківський віцевоєвода п. Моравський, а воєводою в Кракові має бути заіменований п. Кванєвський.

Комендантом О. К. у Вильні має стати ґенерал Сікорський, бо, як кружляють поголоски, львівський новоіменований воєвода, перед приняттям свого уряду, зажадав усунення ген. Сікорського зі Львова.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

Остерігається

перед шоферським талантом п. Константина Давидовича, який не тільки не розуміється на тому ділі, але й не додержує взятих на себе обовязків.

Григорій Терлецький,
власник дібр у Милятичах.

Що діється в Румунії?

Букарешт, 1. серпня 1927.

Опозиційна народньо-хлопська партія царанистів підняла в цілому краю агітацію проти удержування виїмкового стану і проти репресій пресової цензури.

Отроєння 20 більшовиків.

Варшава, 1. серпня 1927.

Аґ. Вєходня повідомляє з Риги, що в більшовицьких ґазетах появилися некрольоґи, які стверджують, що 20 високих більшовицьких урядовців померло нараз одного дня. Кажуть, що їм подано отрую в стравах підчас спільного обіду. На Україні протягом трьох днів на приказ ГПУ покарано смертю 120 людей, в цьому богато учених.

Вибух Везувія.

Неаполь, 1. серпня 1927.

Діяльність Везувія значно збільшилася. Дуже богато лави плине тою самою долиною, що в падолисті мин. року. Цілу ніч були сильні вибухи вулькану

Всі українські діти до української школи! Хто минає свою рідну школу і посилає дитину до чужої школи, — той ворог своєї дитини і української нації!

Біржа.

Гроші.

Банк Польський платив за доляра в готівці 8·88, Ню Йорк 8·91.

Збіжже.

Пшениця двірська (з 1926. р.) 43·50—44·50, овес 33—34, кукурудза рум. 29·75—30·25 сіно солодке пресоване 7·50—8·50, солома пресована 4·25—4·75, гречка 40·00—41·00, ріпак озимий 53·50—54·50, грисік кукур. 52—53, мука кукур. 34·75—35·75, отруби житні 21·25—22·25, крупи гречані 84·00—86·00, пшоно 81·00—85·00, крупи ячмінні 66—68, пенцак 66—68.

НОВИНКИ.

— **До відома арт.-малярів.** Сільсько-хліборобська вистава в Стрию оголошує конкурс на рисунок (малюнок) виставового диплому для експонентів. Він має бути одночасно виставовою вінєтою афіші. І. нагорода 100 зол., II. нагорода 50. Речинець висилки 15. серпня ц. р. на адресу: Повіт. Союз Кооператив — Стрий. Нагороджені рисунки-малюнки стають власністю „Виставки", а ненагороджені звернеться на подані адреси. Жюрі: тісніший виставовий комітет.

— **На сільсько-хліб. виставку в Стрию** треба зголошувати експонати до кінця серпня. Перед відчиненням виставки вийде її друкований катальоґ.

— **Львівська хроніка.** В одному ресторані на вул. Шпитальній підчас забави, один з учасників стрілив до себе смертельно з бравнінґа. При ньому найшли документи на прізвище Йосифа Дзюнка, шофера, ще інші — академічні, офіцирські і пашпорт до Америки. На головній львівській вулиці, *Леґіонів*, після півночі трапляються часто прилюдні змагання палицями, ножами, а навіть револьверами. Два дні тому побили там якусь жінку, вчора одного денникаря, який вертався з нічної служби до хати. Поліція часто є безсильна, дивлячись на розбурхані пристрасти. Під Львовом, на Клепарові 20 осіб затроїлось у неділю „мандрівним" мороженим. Частину з них відвезли до шпиталя. Продавець „мороженого" мусів його підправити якоюсь отруйною фарбою.

— **Рай злодіїв.** Це вакації, а головно неділі, коли навіть ті, що не могли покинути міста, залишають раз у тиждень хату, щоби вийти за місто. Тоді злодії мають багато праці, але не нарікають на неї. Останньої львівської неділі ріжні панські мешканці, вернувшись до хати, шукали ріжних річей: біля, срібла, годинників. У трамвайнім натовпі щезали портфелі з грішми, а навіть власникові ресторану, що був залитий на площі Сxідних Торгів своїми гістьми, щезла його оліж і з нею трохи готівки.

— **Протест дентистичних техніків.** Дня 31. липня ц. р. зібралися у Львові масово на віче дентистичні техніки, щоби запротестувати проти нового закону про дентистів, який відбирає тисячам людей, що жили із своєї професії, змогу прожитку.

— **Катастрофа й нещастя.** Між Золочевом і Бродами перекинувся автобус і пригнітив кількох пасажирів; кількох ранених. — На озері Мічіган потонув

* * *

...ного на матерію) влучає свобідний електрон розсіваючого тіла і завдає поціленому електронові при добуванні кванту розсіяного світла „удар". Що дійсно такі „ударені" електрони істнують, доказав Вільсон (1908).

Принціпове значіння явища Комптона є в повній згоді з обчисленнями Дебая, основанними на теорії квантів, з експериментом Комптона. Але явище Комптона має значіння не лише для теоретичної фізики, але й для чисто практичних цілей. Одною з найважніших царин, де можна прикласти рентґенівське проміння є **рентґенотерапія**. Нарости на поверхні і в нутрі людського тіла щезають під впливом рентґенівських промінів. Рентґенівські проміні ділають незвичайно сильно на клітини організмів. Однак теорії суперечаються нині зі собою над тим, у чому саме лежить процес нищення клітин через рентґенування. Одно лише є майже певне, що не рентґенівські проміння, а лиш електрони матерії, добуті при абсорпції і прискорені, дають біольоґічний ефект. Велике біольоґічне ділання дуже коротких рентґенівських промінів було досі незрозумілим, тому, що наслідком сильної проникливости цих промінів лиш дуже мала частина була абсорбована тканками тіла. Комптоно-Дебаєва теорія дає нові вигляди для розяснення цих процесів. Коли рентґенівські проміні мандрують через людське тіло, вони там розсіваються. Отже маємо явище Комптона. Наслідком продовження хвилі розсіяних промінів у порівнанні з первісними проміннями маємо в тканці збільшення абсорпції, тому, що проміні зі збільшеною довжиною хвилі є менше проникливі. Збільшена абсорпція рівняється більшому накопиченню енерґії, отже сильнішому біольоґічному діланню. А взявши на увагу, що електрони викликують імовірно біольоґічне ділання, треба сподіватись сильнішого нищення клітин короткими хвилями, тому, що ця частина всієї енерґії, яка переміняється в кінетичну енерґію електронів, росте із зменшенням довжини хвилі первісних промінів. Висліди помірів вказують, що 25 до 30 відсотків усієї розсіяної енерґії переходить у кінетичну енерґію електронів. Ця частина зростає при ґамма-проміннях радіюм до 50 відсотків, чим пояснюється велике біольоґічне ділання препаратів радіюм.

Зібравши все разом, можемо сказати, що явище Комптона є одним з найважніших відкрить модерної фізики і хто знає, чи не зробить в одній ділянці фізики: в оптиці, такого самого перевороту, який викликала свого часу теорія релятивности Айнштайна в усій фізиці.

Бонн.

кусовий пароплав „Фаворіт" з 40 особами. — Ріка Оріноко у Венецуелі вилила від впливом 44 денних дощів.

— **Небезпеки.** Везувій прокинувся із довгого сну і починає плювати лявою, яка пливе 30 м. на хвилину. — Із околиці Сао Пауло втікло кількасот прокажених, які рознесуть зараду між населення.

— **Для розросту населення.** Італійський уряд шукає занадто природних способів для зросту населення: призначує нагороди для всіх родин, які в найближчих роках матимуть якнайбільше дітей. Масова любов з патріотизму може справді збільшити населення, але чи не підірве часом любов і родину?

— **Педагогічний конгрес.** Цього тижня починається в Льокарно світова конференція в справі виховання та шкільного навчання, скликана міжнар. конгресом праці для обнови педагогічних метод. На його чолі стоять: в Англії пані Беатріс Енсор, у Німеччині пані Єлисавета Роттен, у Швейцарії д-р Адольф Ферієр. Останній такий зїзд радив 2 роки тому в Дюссельдорф. Темою цьогорічного конгресу: „Значіння свободи в вихованні". На ньому буде 600 делегатів з усього світа. Головою конгресу буде психольог з Женеви Пер Бове.

— **Роковини парижського університету.** Про парижський університет, Сорбону, читаємо часто. Ця назва, як мало декому відомо, прийнята від прізвища Роберта Сорбона, приятеля Людвика Святого. У 1257 р. заснував він захист для бідних богословів, які вчились безплатно в простім, довгім будинку. У 1627 р. кардинал Рішеліє знищив старий будинок і вибудував нову „семинарію", з якої нині лишилась тільки каплиця. У честь цього факту перед 300 літ, приятелі Сорбони влаштували тепер історичну виставку в парижськім університеті. Можна там бачити старі пергаміни, дипльоми, печатки, твори, портрети і список усіх величин, що там виховувались. Виставка дає повну картину розвитку цієї вікової інституції в її минулім, сучаснім і дає перспективи її майбутнього розвитку.

— **З одного ведра.** Виписуємо з „Красноармейської Правди": „У кухні Н. полку у Витебську істнує лише одно ведро. Із цього славного ведра, з якого раніше мили долівку, тепер носять воду для кухонних потреб — до котлів і до чаю. Тим самим ведром носять також для свиней помиї". Коментарів нема, бо що можна більше сказати...?

— **Жіночі рекорди.** У Пітсбургу одержала патент на летуна 14-літня школярка Лілієн Довсон. Але покищо не може брати на літак пасажирів, заки не скінчить 18 літ і не переїздить 450 годин без випадку. — Одна із сценічних „зір" парижських „варієте" Містінгет дістала титул почесного д-ра фільософії від університету в Ліжоні за свої літературні заслуги. У ленінградській військовій академії вийшли тепер три жінки з титулами „генералів": Александра Богачова, Ольга Мінская і Марія Сохновская. — 90-літня англійка Ганна Сміт зробила собі прогульку літаком довкола Льондону.

— **Літературний куток.** 8. ц. м. Британська Академія святкуватиме 25-ліття свого істнування. Бенкетом проводитиме теперішній її голова льорд Бальфур. Академія є покищо більш науковою інституцією як літературною. Ідея, щоби створити в Льондоні Академію на зразок французької, була предметом довгої дискусії, до нині нездійснена. — Французи видають трьохтомний повний переклад „Денника письменника" Достоєвського.— Густав Мейрінк, автор відомого „Голема" видав нову повість „Янгол західного вікна". Героєм повісти є улюбленець англійської королеви Єлисавети, Джон Ді, альхемік, який довгі роки жив на дворі короля Рудольфа в Празі, де ведеться найбільша акція повісти. — У Парижі виходить перекладна антольогія чеської лiричної поезії. Одно російське видавництво в Парижі видає антольогію литовської поезії; там будуть твори литовських поетів у нас зовсім невідомих: Майроніса, Бінкіса, Гіри, Кірші, Сруогі, Густайтіса, Тисляви, Будвіта і Вайчунаса. — За один примірник повісти Дікенса „Мала Доріт", який був власністю франц. письменника Стендаля, а мав власноручну присвяту автора, заплатили в Льондоні на ліцитації 930 фунт. шт.!

— **Ріжні рекорди.** У Шпандав біля Берліна повстав інститут, де вчать дорослих людей лазити рачки хутко як собака. Є це спосіб, щоби мати здорове серце і хребет, згідно з теорією проф. Кляппа. — Ще більшого медичного чуда доказав американський робітник у Геммуд (стейт Індіяна) якому пробив череп гарячий залізний прут, вийшовши другим боком, і не вбив його; робітник видужує після операції. — Третій медичний рекорд: один американський лікар забув підчас операції сліпої кишки свої операційні кліщі у кишці; його пацієнтка відчула їх аж два роки пізніше і дала собі їх вийняти при новій операції в Льондоні. — Рекорд звірського процесу: 27 московських громадян засуджені від 2 літ вязниці аж до кари смерти за знасилування одної 14 літньої дівчинки. — Американець Джо Пауерс побився об заклад, що просидить 2 тижні на прапорній щоглі готелю, на 537 стіп висоти. Взяв собі туди шкіряну лавочку, телефон і радіо, щоби не нудьгувати, але коли прийшла буря вибила йому 6 зубів, ударивши ним об стовп. — За одну скрипку Страдіваріюса заплатили 10.000 англ. фунтів. — Кінь, що виграв на англ. перегонах „Дербі" проданий за рекордову суму, найбільшу яку досі заплатили за перегонового коня, 7,500.000 фр.

— **Процесія матерей.** Зворушуючу манифестацію бачило цими днями бельгійське місто Іпери, де спочиває 58.000 англ. жовнірів під безіменними могилами. На їх могилах відкрили великанський памятник і 700 англійських матерей виїхало туди на це свято на кошт англійського уряду, інші, тисячами, на власний кошт. При воротах цвинтаря є вирізблений список цих 58.000 борців за волю.

— **Шахова Олімпіяда.** Один із найбільших міжнародніх шахових зїздів у Льондоні кінчить свої змагання. 16 країн бореться за перемогу. На першім місці стоїть покищо Мадярщина з 29 і пів пунктами, далі Німеччина і Данія з 24 і пів п. Кожний гурт, що змагається, має грати 60 партій. Публика має свобідний доступ до всіх столиків, де приглядається. Є там теж окремий жіночий гурт, що бореться за лаври для жіноцтва. Після згаданих держав їдуть такі інші: Австрія 21 і пів пунктів, Голяндія 21, Чехословаччина 21, Аргентина і Швейцарія по 20 і пів, Італія 20 і пів, Англія 19 і пів, Франція 18 і пів, Югославія 18, Фінляндія 14 і пів, Бельгія 14, Швеція 13 і пів, Еспанія 12 і пів.

— **Світова всячина.** Офіціяльно повідомляють про віднову дипльоматичних взаємин між Югославією і Альбанією. — 20. жовтня в Римі IV. міжнар. конгрес воздухоплавства. — Бувш. англ. премієр, соціяліст Мекдональд, має відступити кому іншому місце голови „лейбур парті". — У Відні зранилі підчас заворушень 519 поліцаїв, з чого 84 важко. — Ленінградська Академія Наук будує 100 нових сейсмольогічних станцій в СРСР. — Російський композитор Іполітов Іванов дістав почесний титул „народнього артиста республики". — Королева Японії одягнула на себе „святий пояс" на знак, що за місяць сподіється нащадка. Тому що ключ журавлів облетів кілька разів її палату, населення каже, що вродиться князь.

Зі спорту.

Україна — Бар Кохба 8:4 (4:1).

Змагання, до яких Україна станула у „відмолодженому" складі, стягнули, на жаль, ледви кількадесять учасників. Бар Кохба — дружина теж молода, що ні технічно ані тактично не може нікому заімпонувати, але за те грає амбітно й витревало до самого кінця, не зражуючись ніякими невдачами. Ця її прикмета дозволила їй осягнути почесний для неї вислід, тимбільше, що воротар України Труш пропустив два *goali*, які можна було легко зловити. Про українську дружину треба сказати взагалі, що вона не виявила потрібної енергії, а по початкових успіхах стала собі противника легковажити — до самого кінця гри. Якби не те, булаб певно впакувала у ворота Бар Кохби кільканацять *goal-ів*! З грачів подобався нам найбільше молоденький, звинний Воробець, а дальше Терлецький і Сич. Кобзяр якось дивно підупав і без Мурського не може ніяк найти себе. Найслабші були Бирчак і Оприск, інші грали без заміту. Дуже добрим суддею був п. Пшибильський.

Нові книжки і видання.

ЖУРНАЛИ:

ВІСТИ З ЛУГУ. Ч. 7. 25. липня. Зміст: В роковини виходу Вістей з Лугу. С. Купчинський: Кілька годин у Києві. М. Коваленко: Рідне недбальство. Справа однострою. В. Макарушка: Водні, воздушні і сонішні купелі. І. М-чаківна: Важна справа. З Лугової сімї.

ГОСПОДАРСЬКО-КООПЕР. ЧАСОПИС. Орган Ревіз. Союзу Укр. Кооператив. Ч. 30. 27. липня. Зміст: Селянська хліборобська вистава в Стрию. Підготовка кооперативного збуту яєць. Після зїзду агрономів. Відозва Т-ва „Просвіта". Беруться на „способи". Правне положення та податкові тягарі кооператив. Обіжник „Центробанку". Всячина. Відозва в справі масової потолочної ощадности.

СІЛЬСЬКИЙ СВІТ. Ч. 14. 15. липня. Зміст: Новинки: Нові уряди. Ординація Замойських. Противенство. До Канади. Обережно. Збіжева політика. Нищення лісів. Бурі. Бурян на В. Україні. Зелене гноєння під яре збіжжа і бараболю. Агр. Вас. Григоренко. Серпень — найкращий час для відбору бараболі на насіння. Агр. Дибенко. Яким насінням треба сіяти? Т. Болдирів. Як дійти до доброго зерна? Агр. Б. Д. Нове садівництво. Агр. К. Дашкович. В справі хуторів. Пилип Король. Стан і розвиток земельного Банку. З практики для практики: Як зберегати кукурузу? Як чистити пляшку? Як відкрутити іржаву гайку? Ще про синю барву. Що пити в полі? Правні поради: Кара за податок. Полекші в випадку нещасть. Кари. Закріплення землі. Вісти з місць. Суспільне хліборобське життя.

Відозви і комунікати.

До Громадян Скільщини і Стрийщини!

Світова заверуха, яка кинула український нарід у кріваві змагання за волю, забрала чимало жертв, підкосила неодно життя, та сліду по цих найкращих синах на наших землях майже не видно. — Бо роки війни пройшли, маленькі могилки, в яких вони спочили, розвіяли вітри й рознесли води, а рука українського громадянина не захистила їх. Останки тих могил заникають і за якийсь час будуть хіба тільки легенди по них. Тому комітет для основання „Товариства охорони военних могил" у Сколім хоче запобігти загибанню тих дорогих свідків нашого кривавого зриву і приступає до відновлювання і будування памятників на гробах українських героїв. Насамперед приступаємо до будови високого залізного хреста на могилах сімох Українських Січових Стрільців, перших жертв за волю України на горі Ключ 4 935 між Трухановом і Камінкою, скільського повіту. З огляду на великі кошти цеї будови комітет поручив околичним нашим інституціям вплатити в найближчих днях на цю ціль певні суми. Не всі товариства послухали цього зазиву, якби забули про тих, що клали свої голови за кращу долю цілого українського народу...

Спішіть отже читальні, Луги, Соколи зі своєю вплатою, щоб не прийшлось оголосити вас на сором і ганьбу перед цілим народом, що ви не сповнили свого обовязку. Від точного вплачення залежить, чи зможемо в початках серпня відсвяткувати свято відкриття памятника, в якому візьме участь повіт стрийський, скільський і львівські українські установи. Докажім, що вміємо плекати культ наших героїв! Повіт Стрий і всі стрийські українські установи та ціла Скільщина повинні негайно поспішити з датками на згадану ціль. Зазначуємо, що хрест уже готовий: 600 золотих треба заплатити, а є всього 50 зол. в касі. Громада Побук, „Луг" і читальня „Просвіти" дали уже 120 зол., а крім того дають людей до праці, тягло і т. ін. Тому нехай ніхто не остане позаду, але берім собі примір з бідної верховинської громади Побук, яка відриває собі від уст а сповняє свій народній обовязок. Ми рахуємо передовсім на українські стрийські установи.

Гроші слати на руки Всеч. о. Р. Карпинського, завідателя парохії в Трухянові, п. Сколе.

За комітет для оснування „Т-ва охорони военних могил" у Сколім:

о. Демчук, парох Побука. — *Осип Ткачук* купець, Сколе.

За філію „Просвіти":

о. Н. Притуляк голова. — *О. Ткачук* за секретаря.

✝ Посмертні згадки.

Людвика Любинець, сирота по бл. п. Івані Любинцеві, управ. школи в Бушневі п. Тернопіль, померла по довгій і тяжкій недузі дня 5-го липня ц. р. в домі свого брата Володимира Любинця, упр. школи в Утіховичах. В. ІІ П.

ОПОВІСТКИ.

Вписи на однорічний курс шиття і крою біля, як й найновійших артистичних робіт відбуваються через липень і серпень. Наука зачнеться 6-го вересня ц. р. Близші інформації уділяє заряд С. С. Василіянок у Львові Длугоша 17. письменно і устно. Поручається сей курс абсольвенткам семинара і гімназії. 80 3-3

Матуристи золочівської гімназії з 1887 р. мають намір після 40 літ скликати товариський зїзд у вересні ц. р. в Золочеві. Всіх товаришів, що ще живуть, просимо подати свої адреси, щоби порозумітися. Листи висилати: Герман Вайнштайн, Львів, Вінцентого Поля 10. 1—1

Пошукую адреси панства Бенцалів і п. Боровика, артистів Нового Українського Театру. Прошу повідомити: *Krukienice k. Mościsk, Ukraiński Teatr,* Ольга Міткевич. 154 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ВСІЛЯКІ РОБОТИ ГОДИННИКАРСЬКО-ЮВІЛЕРСЬКІ також переробки найдбайливіше виконує, найстарша в краю фірма **Ю. Домбровський** насл. **Ю. Домбровський — Л. Розважевський** Львів, Академічна 2., (Готель Жоржа). Замовлення з провінції полагоджуємо негайно. 110 6) 2-?

ПІСТИНЬ — до продажі 11 моргів городу. — Зголошення тільки листовні на адресу: П. Журовська, Львів, Богуславського 14. 132 3—5

УНЕВАЖНЮЄТЬСЯ згублену військову книжку на назвиско Евстахій Козак р. ур. 1902 виставлену через П.К.У. Тернопіль. 140 3—3

СОЛІЦИТАТОР адвокатський, меткий в концепті, адвок. і нот. табулярист, всесторонно рутинований з найліпшими свідоцтвами, пошукує посади від 1. вересня ц. р. Зголошення з умовинами до Адміністрації „Діла" під „Меткий". 143 3—3

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецізійні продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони звісна фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5. 3 9—?

17 ЗОЛ. коштує ланцюшок 14 карат. золота з Матір Божою у Мандля, Коперника 14. 1713 13—?

ПРАКТИКАНТА з укінченою 3 кл. середньої школи, у віці 16 до 17 літ — прийме негайно торговля папером „Союзний Базар" Львів, Руська 3. 149 2—3

ЯРЕМЧЕ парцеля около 2000 метрів як в центрі, відповідає на пансіон близько двірця до продажі. Андрій Меруновяч. 151 2—2

АДВОКАТ Д-р Саламаха, в Підкамені к. Бродів, прийме рухливого солідного концепієнта евентуально початкуючого від 20. серпня. Зголошення з поданням умовин до 8. серпня ц. р. 152 2—2

ПРОДАМ короткий фортепян — віденської фірми „*Stingl*". Зголошення слати: Тома Головацький, Східниця. 155 1-2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Подяка.

Всевишній Бог, необнятий в Наймудрішому Провидінню, покликав до себе нашу любу дитину Ромця в 14 році життя, ученика III. кл. гімн. в Стрию. В нашому великому горю, в часі короткої, дводневої, а тяжкої його недуги запалення мізкових оболон, поспішили з першою помічю Сестри місцевої Захоронки, перебуваючи безперервно при недужім і в часі його похоронів. впов. панство Юренці, особливо п. Юренцева, облегчуючи нестерпимий біль голови Ромця, за ці прислуги отсим сердечно Ім дякуємо. Рівнож дякуємо Впов. П. Бечам за вирази співчуття і потіхи в цім смутку, а п. директорові Бечеві за великий труд і прислугу в часі похоронів. Особливу вдячність висказуємо Впр. о. деканові Петрові Мекелиті за провід у похороні, молитви і прощальне надгробне слово, успокоююче наш біль. Впр. о. Алексієві Хтеєві за дворазовий парастас, трогаюче прощальне слово в хаті, Впр. о. Єронімові Моравському, що мимо трудної комунікації прибув ласкаво взяти участь в похороні і за молитви за душу бл. п. Ромця. Рівнож дякуємо рідні Впов. П. Тимочкам, п. Даркові Хтеєві, в Дзюні Хтеївній з Доброгостова за вирази співчуття і участь в похороні. Дякуємо сердечно Громадянам Уличва за висказання нам щирого співчуття численною участю в похороні, місцевим Товариствам, Товаришам Покійного, Представникові Пластунів з Дрогобича, Представителям місцевих властей, жителям євангелицького віроісповідання з сусіднього села Гассендорфу за віддання послідної прислуги. Вкінці дякуємо всім, що листовно потішили нас у цім горю і відправили Службу Божу і молитви за душу бл. п. Ромця.

о. Данило і Константина Бодревичі, о. Лев Палій, дідуньо, сестра Мартея, брати Орест, Осип, Іван.
156 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.